

عذرخواهی ممنوع

از ماه مه گذشته، یک جامعه‌شناس برجسته مصری، به دلیل آسیب رساندن به اعتبار دولت در زندان بوده است. وضعیت او، هشدار برای روشنفکران دیگر است.

استیو نگوس

روزنامه‌نگار ساکن قاهره و سردبیر سابق مجله، Cairo Times

ابراهیم در اوج محاکمه

مؤسسه او کمک مالی می‌کردند و رشوه دادن به مقامات تلویزیون دولتی متهم شدند. بازرسان، علاقه‌مندی ویژه‌ای به برنامه‌ای که پاییز آن سال به منظور پایش انتخابات پارلمانی تهیه شده بود، نشان می‌دادند. یک فرصت نهایی به ابراهیم داده شد. در سپتامبر ۲۰۰۰، به گفته یکی از وکلای او، ابراهیم آزاد شد تا اگر ساکت بماند، از وی رفع اتهام شود. در عوض، او بی‌پرده اعلام کرد که همچنان انتخابات را زیر نظر خواهد داشت. چهار روز بعد، اتهامات رسمی علیه او اقامه شد.

حمایتی متزلزل

طی محاکمه چهارماهه‌ای که از نوامبر ۲۰۰۰ آغاز شد، دادستان با بیاناتی فصیح و پراستعاره ابراهیم را متهم کرد. دادستان کل، سامه سیف، گفت: «با در نظر گرفتن نقش مصر در این منطقه، تعجب‌آور نیست که این کشور هدف بدگویی قرار گیرد، ولی آنچه سبب شگفتی است، این است که این امر از درون ریشه می‌گیرد، از طرف کسانی که در زندگی ما سهم هستند، و با این حال، فقط آسیب و رنج از خود برجای می‌گذارند». به این جامعه‌شناس، برجسب «شیاد» و «نایفه در فریب دادن» زده شد. کسی که جعل‌کننده گزارش‌های دروغ درباره مصر بوده و آنها را به بیگانگان می‌فروخته است. در دفاعیات به عمل آمده این نکته که هر سازمانی می‌تواند از کمک مالی خارجی بهره‌مند شود و در پی آن گزارش‌هایی انتقادی در مورد دولت به چاپ رساند مطرح شد. ابراهیم در سه مورد محکوم و در مورد اتهام ارتشاء، تبرئه و در نهایت به هفت سال زندان محکوم شد، شش نفر از هم‌پرونده‌های او به ۲ تا ۵ سال و ۲۱ نفر دیگر، به یک سال حبس تعلیقی محکوم شدند.

به دلیل ارتباطات گسترده ابراهیم با خارج، و ملیت دوگانه مصری - آمریکایی او، رژیم مصر، پس از این محکومیت، با موجی از اعتراض‌ها و انتقادهای روبه‌رو شد. واشنگتن پست از آمریکا خواست هنگام بررسی مجموعه کمک‌های درخواستی مصر از آمریکا، این حکم محکومیت را مد نظر داشته باشد. برخی از دانشگاهیان همکار ابراهیم، به دفاع از او برخاستند، ولی عمده آنها چنین نکردند. براساس گفته دیپلمات سابق و نویسنده سیاسی، حسین امین، «این امر، عمدتاً ناشی از حسادت است. ابراهیم از نظر غرب برجسته‌ترین روشنفکر مصری است. او ثروت زیادی فراهم آورده و به سمینارهای بسیاری دعوت می‌شود». در طول این محاکمه، نشریات محلی غالباً به بزرگ جلوه دادن اتهام خیانت او پرداختند تا به دفاع از آزادی بیان او.

برخی همکاران ابراهیم، انتظار دارند که او زمستان امسال آزاد شود. گزارش‌ها از عدم سلامتی او خبر می‌دهند. سرنوشت هم‌پرونده‌های او، نامعلوم است. در حال حاضر، وضعیت ابراهیم، هشدار است برای همکاران دانشگاهی او. براساس بیانیه‌ای مشترک از سوی «سازمان عفو بین‌المللی» و «سازمان نهبان حقوق بشر»، این محاکمه از جمله اقداماتی است که برای سرکوب کردن جامعه مدنی مصر صورت می‌گیرد. ■

فقط یک خیر
وجود دارد،
دانش، و یک شر،
نادانی

سقراط، فیلسوف یونانی

(۳۹۹-۴۷۰ پیش از میلاد)

هنگامی که سعدالدین ابراهیم جامعه‌شناس، در ماه مه ۲۰۰۱، به هفت سال زندان محکوم شد، موجی از نگرانی، سراسر جامعه مدنی مصر را در بر گرفت.

دولت، همیشه از حق خود برای فشار بر اسلام‌گرایان سیاسی استفاده کرده است. حتی زمانی که آنها محافظه‌کاران اجتماعی را با جلوگیری از بدعت‌گذاری مذهبی، آرام کرده‌اند. ابراهیم، ۶۳ ساله اهل هیچ یک از این افراط‌گرایی‌ها نبود. پژوهش تأثیرگذار ابراهیم، که او یک محقق مورد احترام بین‌المللی است، در مورد منشأ اجتماعی گروه‌های اسلام‌گرای جنک‌طلب، ظاهراً تأثیری عمده بر راهبردهای دولتی برای مبارزه با آنها داشته است. در دهه ۹۰، در برنامه‌ای تلویزیونی و پربیننده از این جامعه‌شناس خواسته شد تا ملت را برای مواجهه با افراط‌گرایی، مورد خطاب قرار دهد. او ارتباط نزدیکی با همسر رئیس‌جمهور، سوزان مبارک داشت و مقالاتی را در نشریه دولتی می‌نوشت.

در هر حال، برخلاف بسیاری از پژوهشگران مورد حمایت مالی دولت، ابراهیم هرگز دیدگاه‌های خود را در مورد رژیم، تعدیل نکرد. او درباره مشکلات «اقلیت» مسیحیان مصر، آزادانه سخن می‌گفت (استفاده از این کلمه، تابوهای ناسیونالیستی را نقض می‌کند، چرا که دولت مصر، مسیحیان قبطی را بخشی از ملت می‌داند) و از فقدان دموکراسی در جهان عرب، انتقاد می‌کرد. به نظر بعضی، یکی از علل سقوط وی ابداع کلمه «Gomlukiya» (به معنای Rpublarchy یا جمهوری مطلقه) است که او برای اشاره به کشورهای عربی‌ای، به کار می‌برد، که در آنها ریاست جمهوری از پدر به پسر دست به دست می‌گردد.

در ماه مه ۲۰۰۰، مرکز «ابن خلدون برای مطالعات توسعه» که توسط ابراهیم تأسیس شده بود، مورد یورش قرار گرفت. او و ۲۷ نفر از همکارانش بازداشت و سرانجام به آسیب‌رساندن به اعتبار کشور، پذیرش سرمایه‌گذاری خارجی بدون مجوز، اختلاس از کسانی که به